

AKATALPA

Nisan 2001

Sayı : 16

EMİR SULTAN
ve
MEHMET H. DOĞAN

Bu yıl altıncı yıldır ki, mart ayının son günlerinde Türkiye'nin dört bir yanından gelen edebiyatçılar Bursa'da edebiyat ve şiir konuştular. Osmanlıda bu aylarda Erguvan Bayramı yapılırmış; Emir Sultan aşkına çevre il ve ilçelerden belde-i Berusa'ya akın akın müminler koşarmış. Bir hafta boyunca birlikte yer içer söyler, söyleşirlermiş. Bu fasıl, bu bayram, Emir Sultan'ın ölümünden sonra da yıllar boyunca sürmüş ve günümüzden 100-150 yıl önce sönmüş.

Erguvan Bayramı denmesi, bahar başında Bursa sokaklarında, Uludağ eteklerinde güzel günler muştucusu erguvanların pıtır pıtır patlamasındanmış. Çün şölen, toy, o dönem kurulurmuş.

Bizim Edebiyat Bayramımızsa her martın son cuma ve cumartesi günü olarak saptanmıştı ve üçüncü bayramımızın adı da bizzat buydu: *Erguvan Bayramı*. Birincisi mi? *Bursa'da Edebiyat - Edebiyatta Bursa*. İkincisi *Bursa'da Bir Başka Zaman*, dördüncüsü *Uludağ'ın Etekleri Gümüştten*, beşincisi *İpek Şehrin Günlüğü* ve bu yılki, *Saat Bursa Suları...* Bu arada altı edebiyat bayramı, 'uçmadı', 'kaldı' elimizde, belleklerde, gönüllerde...

Bu yılın bir farkı, ayrıcalığı da vardı ayrıca; 6. Bursa Edebiyat Günleri üç güne çıkarılmıştı ve çok değerli bir de konuşumumuz vardı. Günümüz Türk şiirinin duayeni, eleştirmen Mehmet H. Doğan, özel bir günle bizleri onurlandırdı. Saat Bursa Suları'nın üçüncü günü ve kitabın yarıya yakını onun yapıtlarını değerlendirmeye ayrıldı.

Biz beş yıldır Emir Sultan'sız bayram kutluyorduk; iki değerli insanımızın gıyaplarında kendilerinden izin alarak diyoruz ki, bu yılki edebiyat bayramımızın bir de Emir Sultan'ı vardı... Mevla neylediyse güzel eyledi, şiir kavmi bunu böyle söyledi...

Hulki Aktunç, Yılmaz Arslan, Nuri Demirci, Melih Elal, Metin Güven, Hilmi Haşal, Halim Hayal, Sevgi İyi, Nahit Kayabaşı, Hüseyin Peker, Özlem Sezer, Serdar Ünver, İhsan Üren.

İhsan ÜREN

MİLENYUM HAİKULARI

Antika

Yeni bir evde hiç;
Antika eşya gibi
hissettiniz mi kendinizi?

Burgu

Bilinç;
Burgu dıştan-içe,
içten-dışa doğru.

Deprem

Azrail'in nesi mi,
deprem?
-Kasap süngeri...

Diken

Dikenleriniz batıyor bayan;
Pürüzsüz
İyi ki teniniz!

Gurup

Güneş sulara batarken sanki,
Karpuz sergisindeki çığırtkan :
-Elini mi kestin babaaa!

Kitap

Kitaplar vardır;
Yüzünüze,
Renkleri bulaşır.

Şair

Şair nedir ki
Babil Kulesinde
Sözcük çiftleştirenden başka!

ÜNİVERSİTE, EDEBİYAT, DERGİLER

Melih ELAL

Üniversite, çağdaş anlamda, bilimden düşünceye, sanattan edebiyata, öncü olmak zorundadır. Bu işlevi yerine getiren üniversiteler, o ülkenin dinamiği olmuş, ülkesini de günümüz dünyasında en öne geçirmiştir. Bilimsel araştırmalar ve bulgular, teknolojinin hizmetine sunulmuş; düşünsel boyutluluk, çağın ilerisini, ufku görmeyi sağlamış; sanata bakış açısı, insanın estetik değerlerini geliştirmiş; edebi ürünler de, insanın diğer varlıklardan farklılığını, değişkenliğini, imgelem gücünü tanımayı öğretmiştir.

Öyleyse universal yaşam için bilim, düşünce (felsefe), sanat (edebiyat dışı alanlar) ve edebiyat vazgeçilmezdir. Bunlar birbirinin olmazsa olmazıdır. Acaba bizde, Türkiye'de, Türkiye üniversitelerinde bunlar ne kadar var? Ben, yalnızca edebiyata, onun da dar bir boyutuna, üniversitelerin yayımladığı ya da destek verdiği edebiyat dergilerine bakacağım. Edebiyat dergileri için 'dar bir boyut' dedim. Bunu yadırgayanlar olabilir. O nedenle biraz açmak istiyorum.

Üniversite nasıl ülkenin gelişmesinin, ilerlemesinin öncüsüyse; edebiyat dergileri de, o ülkedeki edebiyatın serpilip gelişmesinin tek dayanağıdır; vazgeçilmezdir. Orada yeni kalemler gün yüzüne çıkar, kendini okuruna tanıtır. Burada, dar boyuttan kasıt, edebiyatın geçmişten geleceğe akarken kapsadığı alan içerisinde, bugünün dergilerinin kapsadığı yerdir. Ben yine yeni kalemlere, sesini okura duyurmak isteyen, edebiyat dergileriyle de duyuranlara deneyim. Yeni edebiyatın ilk yazarları sayılan Namık Kemal, Tevfik Fikret gibi adların 15-18 yaşları arasında toplumca tanındıkları, bilindikleri, okunur oldukları düşünülürse; edebiyata adım atma döneminin lise sıraları, ardından da üniversite olacağı kolaylıkla görülür. Lise sıralarında, ünlülere özenme, onlara öykünme biçiminde başlayan acemilik dönemi, üniversitede kendini özgünleşmeye, kendi olmaya bırakır. Okur da onları, yazdıklarını, unutmamaya, beğenmeye başlar. Günümüzün önde gelen yazarlarının yaşamöykülerini incelediğinizde, bunun büyük oranda böyle olduğu görülür. Öyleyse üniversite, tam bu noktada işe el koymalı, bir yandan var olan edebiyat ortamını değerlendiren, bir yandan da gelecekteki edebiyat ortamını hazırlamalıdır. Bunun yolu da, kaynakta oluşacak, yayımlanacak edebiyat dergilerinden geçer.

Ülkemizde bu ne kadar gerçekleşiyor? Yeterince biliniyor, destekleniyor mu? Bir de buna bakalım isterseniz. Üniversiteden kaynaklanan edebiyat dergilerimiz var. Biraz sonra bildiklerimizden söz edeceğim. Ama bu dergiler yeterince bilinmiyor, desteklenmiyor. Bırakın toplum tarafından desteklenmesini, üniversite yönetimlerinde de desteklenmiyor; tam tersine bozuk çıkan ses olarak görülüyor. Kimi zaman da burada kendini göstermeye, adını duyurmaya başlayan; belki de geleceğin Tevfik Fikretleri, Ahmet Haşimleri, Yahya Kemalleri görmezden geliniyor. Bilerek geleceğin Edip Canseverleri, Cemal Süreyalı, Can Yücelleri demiyorum; çünkü bunların varlığından henüz üniversitelerin haberi bile yok. İsterseniz inceleyin yeni edebiyat programlarını, göreceksiniz bizde edebiyatın Orhan Veli, Yakup Kadri, Halide Edip'le bittiğini!.. Üniversitelerimizde ne kadar bilimsel bildiri, araştırma varsa, o kadar da edebiyat var.

Neyse bu kadar karamsar olmaya da gerek yok. Güzel girişimler de yok değil üniversitelerimizde... Örneğin İhsan Topçu, Kocaeli Üniversitesi'nde şiir okulu açtı, şiiri öğretti öğrencilere... Şiir öğretilir mi? O ayrı soru; ama şiiri öğretmek üzere yola çıkmak, şiiri düşündürmek güzel bir davranış. Keşke şiir, öykü, roman, deneme ... okulları artsa

da, üniversitelerimizde çağcıl edebiyat, günümüz yazarları konuşulmaya başlansa...

Gelelim üniversitelerde yayımlanan edebiyat dergilerine : Boğaziçi Üniversitesi bünyesinde geçen yıla değin *Yeni Yazı* adlı güzel bir edebiyat dergisi çıkıyordu beş yıldır. Şimdi yok. Yine Boğaziçi Üniversitesi'nde *Yazınca* adlı bir dergi yayımlanmaya başladı. Üniversitenin Edebiyat Kulübü çıkarıyor bu dergiyi. Şiir, öykü, deneme türü yazıların yanında; bu türlere yönelik araştırma yazıları da yayımlıyorlar. Dördüncü sayıya ulaştı bu dergi.

Bilkent Üniversitesi de Yazı İşleri Yönetmenliği'ni Vedat Yazıcı'nın, Yayın Yönetmenliği'ni Sare Öz'ün üstlendiği; Danışma Kurulu'nun Bülent Bozkurt, Talât Halman, Zeki Kuruoğlu, Bülent Özgüç, Duygu Sezer'ce yürütüldüğü; *4 Mevsim* adlı bir "sanat - edebiyat kültür dergisi" yayımlıyor. *4 Mevsim* Mart 1977'den beri yayımlanıyor. Kasım 2000 tarihli 12. sayı bana ulaşan son sayı. Şiirleriyle, öyküleriyle, bunlar üzerine araştırmalarıyla ve sanatın diğer alanlarına bakışıyla, üniversite gençliğine önderlik edebilecek bu dergi de umuyorum yayını sürdürüyor. Başka bir Bilkent dergisi de *Kanat* adlı 5. sayıya ulaşan, daha çok edebiyat haberleri veren "Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Merkezi Haber Bülteni" alt başlıklı dergisi.

Bu sözünü ettiğim dergiler, ya geçmişinde özel okulların bulunduğu, ya da özel yapıya sahip üniversitelerin dergileri... Bunların dışında Ankara Üniversitesi'nin yıllardır süren TÖMER katkılı dergiciliği var ki, anmadan geçilemez. Bu katkı önce *Dil Dergisi* ile başladı. *Dil Dergisi*, dille birlikte, dilin en güzel örneklerini oluşturan edebi metinlere de baktı; dil incelemeleriyle birlikte edebiyata da yer verdi, veriyor. Yaklaşık on yıldır yayımlanıyor. TÖMER'in diğer dergilerinden önce bir konuya daha değinmeyi gerekli görüyorum. Dergilerden söz ederken, tümüne ulaşamadıysanız, ya da bir sayısıyla ilgilendiyseniz, ilk sayısının yayım tarihini veremiyorsunuz. Hesaplanabilir, ama ya yayım periyodunda aksamalar olduysa!.. Oysa, dergilerin künyesine, bu dergi, şu tarihte, şurada yayımlanmaya başladı, diye bir not düşülebilir. Bu edebiyat tarihçisi için de çok önemli, birinci elden bir belge. Hangi sayıya ulaşırsanız ulaşın, ilk yayımlanış tarihini bulabilirsiniz. Biz bunu *Akatalpa*'da yaptık.

Tekrar, gelelim TÖMER'in dergilerine... TÖMER ülkenin Gaziantep, Antalya gibi çeşitli illerine yayılan şubelerinde de dergiler çıkarıyor. Ben bunlardan Bursa'da çıkan *Tömer Çeviri Dergisi*'ne değineceğim. Adından da anlaşılacağı gibi, çeviriyi sorun edinen bir dergi. Yalnız çeviri sorunları ve çeviriyi işlerken çağdaş yazarların ürünleri seçiliyor. Böylece dergide günümüz yazarlarından birinin -bu yazar bizden ya da başka ülkeden seçiliyor- özgün metni ile çeviri metnini okuma karşılaştırma olanağına kavuşuyoruz. Mart 1994'ten beri yayımlanan bu dergi ilk sayılarında *Edebiyat Çeviri Dergisi* adını taşıırken, son sayılarında *Çeviri Dergisi* adını aldı. Edebiyattan uzaklaşıyor mu dersiniz! Bir başka TÖMER dergisiyse Haziran 1995'te yayımlanmaya başlayan *Türk Lehçeleri ve Edebiyatı Dergisi*... Çağdaş Türk lehçeleriyle yazan, ülkemiz dışındaki edebi ürünlere ve bunlara yönelik incelemelere yer veriyor. Ne gariptir ki, günümüz şair ve yazarlarını görmezden gelen üniversitelerimiz, diğer Türk asıllı ülkelerin günümüz şair ve yazarlarını, lehçe ve edebiyat derslerinin gündemine alıyorlar. Bu da garip bir çelişki...

Benim bildiğim, bana ulaşan, edebiyat içerikli üniversite dergileri bunlar. Dileyelim ki, üniversitelerimiz günümüz edebiyatının farkına varsın; gerek edebiyat kulüplerini destekleyerek, gerekse bünyesinde barındırdığı edebiyatla ilgili personelini görerek, edebiyatı konu alan dergiler yayımlasın ya da yayımlamak isteyenlere destek versin. Ne diyeyim! Çağcıl edebiyatı bilen, gören üniversitelerin çoğalması hayallerimle...

ÇİL

Her geceki yalnızlığında, buğulu aynasına çeker evreninde benzerimi yargılar, dengesini dokuyan hüsrân, bendeki değil yılların bendi, anı tutmuş susku hali, o sevimli tilki, okur tuzağını ve yoklar...

uyumak ne zor kuşlara karşı, konuşmak ne kolay sırrını da sırrını da dünlerde tutsak kılmış aynadır kalbini taşıyan hurda beden, kaburgalar zırh yeleşti kül yolların, ter-tuz uzak yolların şavkı, şahlanmış...

ıtır yüküyle kimsesizliğe eker tohumu, o gümüş çil lekeyi yüzüne kezzap gibi derin bocalamıştır ilkin hezeyan kirini taşıyan cin, yokluğu kutsarken sanrı-
'dır' : "fırtınanın ışığıdır belki dolduran kuyumu"...

zamanda yüzüm; çini damga tanrının lâl desenidir.

Hüseyin PEKER**NIKRİZ KARABATAK PEŞREVİ**

Güllü kafesinde kanun sazımın
Sen olsaydın çalardık, terdilli terdilli
Ben bir makam mıyım, kubbe motifli?
Kır bıyıklarından çıkan çeyrek sesi kim bilir?

Mandalsız çalıyor, öyle bir kanun ki!
Hasköylü Mıgırdıç'ın elinden çıkma biri
Hadi başla şarkımıza, ahahey ahahey
Bedahşan renginle vur beni
İçtiğim şaraba dökül, asmanın çekirdeğinden
Kamçıla beni, gök olaylarınla
Bulutlarına sığınıp ötüşen kokusuz çiçek gibiyim

Sokak kapısına bir baktım, tillil tillil
Sürgülü cetvel deyip kapanmış
Ben dik mahur bir besteyim
Kumsalında yıkanmış, tanburun perdesinde ölçülü

İşte ses veriyorum, bolahenk bir çıkışla
Ağzından bir ses, ulaşsın seyrek duruşuna
Çiçeklenmiş bir ses, aradaki kırlardan
Emin Usta'nın yaprak motifli kanunundaki ses
Yeşlele yeşlele, seni çağırırım üzgün durduğun kıyılardan

Hadi vurgulu notana beni de al
Minder dokumasında oturalım, çiçek boyutlarıyla
Uygun dörtlü, beşli bir şeyler çalalım
Menevişli çınarın göğsünden tok sesler çıkaralım
Terelele terelele, kavuşsun herkes birbirine

ÇEKİM NOTLARI IV

belli belirsiz bir nefes
incecik bir çizgi
ışığı sağından alıyor tahta iskemle,
soldaki ayakları iyice gölgede

çaprazına kurulmuş koltuğun
göğsünden bulutlar geçince ancak
anlıyor gökyüzünün durumunu

iki adım atabilse halıya doğru
çatılar,
karşı evin balkonu, sardunyalar
iki karış yükselebileceği çalılıklar
ve az ötesinde ışıldayan demiryolu

kararıyor
eski bir kız gibi, holde
ince bilekleri de yok üstelik
ve şıpıdık terlikleri,
mavi ponponlu

eklemlerinde gıcırtilar
sırtında kambur bir torna ağrısı

Nahit KAYABAŞI**CEP ŞİİRLERİ****İMGE**

Hem somuttur hem soyut
Soy şairin dilinde
Şiiri parlatan boyut

SÖZCÜK

Yerini bulmadı mı
Şiirde safra/kir
Yerini buldu mu
Dünyayı içerir

ETKİ

Kim bilir kimin sesi
Ne/ile yazmış yazan
Okuyan bulur belki
Yazılanı kim yazan

DÜŞBAZ

Düşten düşe
Düşledim seni
Düşler düşüne
İşledim seni

TÜRK AYDINI
Düşün düşün
Hapistir işin!

CEZA

Yazı yazdım
Dama düştüm
Damdan çıktım
Sana düştüm

ARANI

Az gittim
uz gittim
Son bitti
sonsuz gittim

Nerdesin vicdansız!**PATENT**

Yalnızlık
Allah'tan sonra
İzninizle
Bendenize mahsustur

TEST

Damlaya
Damlaya
Döl olur!

ÜNİVERSİTENİN BÜTÜNLEŞMESİNDE ETİK'İN ÖNEMİ

Sevgi İYİ

Türkiye'de Batılı anlamda üniversite, hepimizin bildiği gibi 1933 Üniversite Reformu ile oluşmuştur. Batıda ilk üniversitenin 2. Ve 3. yüzyıllarda görülen Roma hukuk okulları sayılmazsa, 11. yüzyılda kurulduğu göz önüne alındığında düşündürücü bir zaman farkı görülür. Böyle olmakla birlikte 1933 Üniversite Reformu'yla ülkemizde önemli bir adım atılmıştır. Ancak, bu süreç çeşitli evrelerde ne yazık ki kesintiye uğramış ve bugün Türkiye'de üniversite oluşumu, beklenen düzeye ulaşamamıştır. Öyle ki, Darülfünun'un, ciddi bir reformu gerektiren o günkü durumuna ilişkin saptamalar bugün için de aynı ölçüde geçerli görünmektedir. 1932 yılında Prof. Malche'nin 16 madde belirlediği noktalar (1), günümüzde de geçerli durumdadır. Çok genel olarak belirtmek gerekirse bugün üniversite, bütünlükten yoksun, birbirinden kopuk birimlerden oluşan, akademik özerkliğin olmadığı dağınık ve düzensiz bir yapı durumdadır. Bunun böyle olmasının şüphesiz önemli toplumsal nedenleri vardır ve bunların doğru bir çözümlemesi yapılmalıdır.

Üniversitenin kentle bütünleşmesi sorununun ele alındığı bir önceki panelde, üniversitenin kendi bütünleşmesiyle ilgili bir soru ortaya çıkmıştı. Konuşmamda ben, yukarıdaki saptamayla birlikte bu soruyu da göz önüne alarak üniversitenin bütünleşmesi sorununa eğileceğim. Bu amaçla ilkin, üniversiteyi üniversite yapan temel niteliklere bakarak bir üniversite idesi belirlemeye çalışacağım. Daha sonra bütünleşme sorununa, günümüz dünyasındaki genel durumu da göz önüne alarak bu açıdan yaklaşacağım. Son olarak da bu sorunun çözümünde felsefenin ve etiğin önemine değineceğim.

Toplumsal bir oluşum olarak üniversite de diğer oluşumlar gibi tarih içinde çeşitli değişimlerden geçmiştir. Bugün üniversite dendiğinde, Aydınlanma düşüncesiyle yapılanmış, laik nitelikli çağdaş bilim kuruluşları anlaşılmalıdır. Bu belirlememi ilkece benimseyerek, üniversitenin ana niteliklerini şu şekilde ortaya koymak mümkündür: Üniversite, gerek tarihsel gerek günümüzdeki varolma koşulu bakımından en temelde, insanın insanlaşmasını sağlayan ana etkinliklerin gerçekleştirildiği, kültürün yaratıldığı; "insanın değerleri" de dediğimiz alanların bilgisinin üretildiği ve aynı zamanda insanın eğitildiği bir kuruluştur. Bu türden insansal etkinliklerin, amacına uygun şekilde gerçekleştirilmesi için kurulmuş örgütlü bir yapıdır. Toplumsal yaşayışla olan bağı bakımından, insanın ve toplumun gelişimine hizmet verme amacını taşıyan bir kamu kuruluşu olarak, "kültürün" ve "uygarlığın" oluşumuna doğrudan katkıda bulunur. Böylece üniversite, her türlü yerelliği aşan, *dünyaya açık*, insanın ve dünyanın ondan aydınlandığı evrensel nitelikli bir aydınlanma merkezidir. Antikçağda üniversitenin olmamasının nedeni, çok küçük yerleşim birimleri olan antik kentlerin kendilerinin birer kültür merkezi olmalarına bağlanabilir.

Ana amacı ve toplumsal işlevi bakımından böyle belirlenebilecek üniversitenin bugünkü kavranış biçimi

konusunda, günümüzde *bilimin ve bilginin* belirlenimine bakarak bir fikir edinmek mümkün görünüyor. Küreselleşme olgusunun baş gösterdiği ve buna bağlı şekilde ekonomi temelli bir görüngenin alabildiğine benimsendiği yeni dünyada *bilimin ve bilginin* belirlenimi, "bilgi toplumu" ve "bilgi çağı" ifadelerinde kendini göstermektedir. Dünyanın ulaştığı bir "gelişmişlik" durumu olarak yaygın şekilde dile getirilen "bilgi toplumu" düzeyi, bugün, "gelişmekte" olan toplumların da ulaşmayı amaçladığı bir hedef olarak belirlenmektedir. Ancak, buradaki *bilgi* sorunsalı üzerinde pek düşünülmemektedir.

Ekonomi temelli bir görüngeneye bağlı yaklaşımla bilginin, sınır tanımayan "istemenin hizmetinde", sırf kullanılabilirlik/alınım-satılabilirlik niteliğiyle, yani pragmatist bir açıdan kavranarak yalnızca bir tür bilgiye indirildiği çağımızda "insan olma sorunu", ertelenmiş bir sorun olarak kalmaktadır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde felsefi antropolojiye olan ilginin ve felsefe araştırmalarında insan sorununu merkeze alan çabaların artması, bu ertelenmişlikten dolaydır. Martin Heidegger, bu bağlamda "insanın yurtsuzluğundan" söz eder.

Yüzyılımızda, bilimselci bakış açısının başatlığında, insanın insanlaşmasında çok önemli ve özel bir yeri olan sanatın ve felsefenin gerektiği gibi işlev görememesiyle 21. yüzyıla çok boyutlu ve ürkütücü nitelikte insansal sorunlarla girilmiştir. İnsanın bağımsız bilme etkinliklerinden olan bilim, bugün teknolojiye bağımlı bir hale gelmiştir. Bilim artık *yaşamın* değil, sınır tanımayan bir tüketim ekonomisinin hizmetindedir. Bağımsız bilmenin, insanın özülü olan bağı kopmuştur ve bilim, pazar ekonomisine göre belirlenir durumdadır. Faydacılık, dünyanın adeta onun üzerinde döndüğü bir görme açısı ve böylece insanı göz ardı etme açısı olmuştur. Öte yandan, bilimin sağladığı refah ve faydanın dağıtımında ciddi ölçüde adaletsizlik vardır. Federico Mayor'un belirttiği gibi, "doktorların uzun süredir iyileştirme bilgisine sahip olduğu hastalıklar, hala fakirlere ve imtiyazsızlara musallat oluyor"(2). 1995 Kopenhag Zirvesindeki belirlemeye göre "yeryüzünde bir milyardan fazla insan, akıl almaz bir yoksulluk içinde yaşamakta, onların çoğu da her gün aç kalmaktadır" (3). Son olarak gen haritasıyla göz kamaştıran başarısını bir kez daha teslim etmek gereken bilimin durumu sorunlu bir görünümündedir. Öyle görünüyor ki bilimin ve dünyanın, felsefeye her zaman olduğundan daha fazla ihtiyacı vardır. Bugün dünyada etiğe, özellikle "meslek etiklerine" duyulan ilginin artmış olmasının önemli nedenleri olsa gerek.

"Bilgi çağı" adıyla yüceltilen çağımızda üniversitenin kendini kavrayış tarzı da, bu tek türe indirgenmiş, dar ve sınırlı bilgi anlayışıyla ve buna bağlı bir bilim anlayışıyla belirlenir durumdadır. Belki, köklü geleneği olan kimi toplumlarda ve üniversitelerde durum biraz farklı olabilir. Ama, 19. yüzyılın keskin görüşlü filozofu Nietzsche'nin saptadığı şekliyle, "kültür insanını" yok eden, dolayısıyla "kültür" ve "uygarlık" yaratmayı engelleyen "modern dünyanın" *décadent* (çökmüş) ruhu (4), günümüzü ve günümüzde üniversiteyi de belirler durumdadır. Bugün, özneteliğini, "bilgi toplumu" kavramında belirlemek isteyen üniversite, öncelikli olarak bir tür bilgiyi üretme, bunu öğretme, yayma ve satma çabasıdır. Bu anlayışla da, eğitim idesinin ortadan kalktığı, araştırmacının tümüyle araçsallaştığı, akademik olmanın ve akademik özerkliğin anlamının unutulduğu bağımlı kuruluşlar görünümündedir.

Bu nedenle, üniversitenin gelişimini "üniversite-sanayi" işbirliğinde gören; üniversiteyi, "bilgi üreten,

toplayan, çevreye yayan ve böylece topluma hizmet veren" bir kuruluş olarak yüzeysel şekilde tanımlayıp onun kalitesini, "verdiği hizmet, yetiştirdiği öğrenci ve insanlığın refahına olan katkısıyla" ölçen bir üniversite anlayışının, *özerklik* düşüncesini yeterince vurgulamadığını, dahası göz ardı ettiğini düşünüyorum. Piyasayla işbirliği düşüncesini benimseyen bir üniversite anlayışının, akademik yapıya uygun olduğu söylenemez. Böyle bir anlayışla yapılandırılan üniversitede akademik yöne, hatta giderek ortadan kalkar bile. Şüphesiz bugün üniversitelerin ciddi ölçüde mali sıkıntısı vardır. Ama, bu sorunun çözüm yolları asla etik bilinçten kopuk şekilde olmamalıdır. Kaynak sorununun çözümünde, bir kamu kuruluşu olarak üniversitenin devletle olan ilişkisini yeniden düşünmekte yarar vardır. Sorunun etik yönlü çözümü bağlamında da Üniversite Reformu yıllarında, düşüncelerini, gerçekleşmesi zor bir ideal olarak gören meslektaşlarına Hilmi Ziya Ülken'in verdiği şu yanıtı öğrenebileceğimiz şeyler vardır: "Toplumumuzda aşk ahlakına sahip kimselerin sayısı sanıldığı kadar az değildir. Önemli olan onları bulup işbaşına getirebilmektir. Ayrıca bu ahlaka sahip insanları da yetiştirmek gerekir" (5).

Demek ki günümüzde, sırf bir tür bilme tarzına bağlı bir bilim anlayışıyla temsil edilen üniversitenin kendini kavrayışında sorun vardır. Yaşamla bağı kopmuş bir bilme yöneliminin getirdiği aşırı uzmanlaşma, bilim adamlarının görme açısını belirlemektedir. Bu açıdan bakan bilim adamı, insan-dünya-yaşam bağı bütünlüğünde görememekte ve "insan olma bilincinden" adeta yoksun şekilde, kendine, dünyaya ve insana yabancılaşmaktadır. Böyle bir yabancılaşmanın içinde, yaşamla olan bağı sırf "koşullu istemeler" açısından kurmakta; insan olma bilincine bağlı "idealist" bir tutumu, modası geçmiş diye görebilmekte, "koşullu istemenin" olgusal başatlığından hareketle, bu durumu meşru gösterecek görüşler de geliştirebilmektedir. İnsanı insan yapan ana değerleri geriye iten bu kavrama tarzı, üniversiteyi ve akademik yapıyı bozmuştur. Üniversitelerde bilimin, felsefenin ve sanatın değerlenmesinde ciddi sorunlar vardır. Bilme sevgisinin yok olduğu bir ortamda *yaşam* alabildiğine yoksullaşmıştır. Çağın, gelişmekte olan toplumlara ve üniversitelere belki daha kolay yansıyan *décadent* ruhuyla "kültürsüz" kalman dünyada, üniversitenin yeni bir oluşumuna gereksinim vardır.

Öyleyse üniversitenin, kendine bakış açısını gözden geçirmesi, kendi bütünlüğünü ve akademik özerkliğini kazanması gereklidir. Bunun için, insanın ve dünyanın doğru bir açıdan, insanın insanlaşmasını amaçlayan eğitim idesi açısından görülerek yeni düzenlemelerin yapılması gereklidir. Her fakülte ve her bilgi dalında eğitim-öğretim programlarının incelenerek yeniden oluşturulması gereklidir. Bu noktada gene reform yıllarında yapılanlardan bir şeyler öğrenebileceğimizi düşünüyorum. 1932 yılında Mustafa Şekip Tunç şöyle diyor: "Öyle bir zamanda yaşıyoruz ki sadece öğretmen, sadece doktor, sadece mühendis olmak yetmiyor. Aydınlarımız, meslek uzmanlıklarının dışında ortak felsefi düşüncelere de sahip olmalıdır" (6). Bu sözlerde dile getirilen gereksinim bugün çok daha artmış durumdadır. İnsanı eğitmek demek, mesleki bilginin yanında açık bir dünya kavrayışı olan, entelektüel donanımıyla birlikte etik değer bilgisi ve bilinciyle doğru değerlendirme yapabilme becerisi geliştirilmiş *kişiler* yetiştirmektir. Doğru değerlendirme yapabilme becerisi kazanmış, insan olma bilincine sahip

açık kafalı mühendisler, hukukçular, biyologlar, siyaset bilimcileri, hekimler yetiştirmek bir üniversitenin asli ödevleri arasındadır. İlkin bunu yapmakla üniversite, topluma ve dünyaya sorumluluğunu yerine getirmiş olur. Bu noktada, öğretim üyesinin akademik kimliği de önemlidir. Hepimizin bildiği gibi "eğitimde en iyi araç, örnek olmaktır". Bir durumda "erdemli" eylemde bulunmak, "ahlak" dersi vermekten çok daha kalıcı bir öğrenme sağlar ve bireyin insansal-kişiyeye-dönüşümünde daha çok etkili olur. Ayrıca, öğretim üyesi olmak, toplumun verdiği özel konumdan dolayı sorumluluğu çok fazla bir görevdir. Bu bakımdan, statüler, gereği gibi temsil edilmek içindir, dilediğimiz gibi kullanabilmek için değil.

Öyleyse, toplumların özel ve özerk nitelikli bu kuruluşlarında insanın yine varolabilmesi ve yaşamın zenginleşebilmesi için eğitim-öğretim programlarını, meslek etiklerinin öğretimini de kapsayarak, sanat ve insan bilimleriyle desteklenen felsefi nitelikli bir eğitim anlayışı üzerinde oturtmak gereklidir (7). Bugün dünyada, insanın yaşamla olan bağı doğru şekilde kuran bilme tarzına, antropolojik ve etik temelli bir bakış tarzına acil olarak gereksinim vardır. Giderek çeşitlenen meslek etikleri bunu yapma çabasıdır. Ancak, felsefi ve etik eğitim olmaksızın bu çaba yetersiz kalabilir. Felsefi bakış kazanmak gereklidir. Platon, alışkanlıktan dolayı (töreden) elde edinilen erdem, bilgeliğe yetmediğini, bunun için erdem, ideasının bilgisine gerek olduğunu belirtmiştir (8).

Olumlu bir değişim olarak içine girdiğimiz bugünkü süreçte, kendimize etik açıdan bir kez daha bakmamız işe yarayabilir belki. İnsan varlığının en eski ve köklü sorunu olan *erdem* sorununa, Antikçağdaki araştırmacının bilgeliğe bütünlüşerek hep ele alma gereğini duyduğu bu temel soruna eğilme arzusunu ve bunda ısrarlı olma gücünü; dolayısıyla yanlırlarımıza bakabilme cesaretini göstermemiz gerekli görünüyor. Tarihte, toplumlarda ve üniversitelerde bunun unutulmuş olduğu dönemler olabiliyor. Ama, insanlığın bu sorununu hep ele alan ve böylece *dünyayı* aydınlatan filozofların ve sanatçıların olması sevindiricidir.

1998'de yapılan bilimsel (!) bir toplantıda, sözgelisi 25. yüzyılın, kimya biliminin yüzyılı olacağı söylenmişti. "İnsan olma" bilincini ve insanın yaşamla olan bağı göz ardı eden hiçbir bilme tarzının ve anlayışının, dünyayı belirlememesi dileğiyle sözlerimi bitiriyorum.

(1) Ordinaryüs Prof. Dr. E. Hirsch, *Dünya Üniversiteleri ve Türkiye'de Üniversitelerin Gelişmesi*, cilt I, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara : 1998, s.313.

(2) Federico Mayor, "Bugün ve Yarın, Bilim ve İktidar", *Bilim ve İktidar*, çev. Mehmet Küçük, Tübitak Yayınları, Ankara: 1995, s.153.

(3) İoanna Kuçuradi, "Evrensel Bildirgenin 50. Yılında İnsan Hakları", *Türkiye'de ve Dünyada İnsan Hakları*, haz: İonna Kuçuradi ve Bülent Peker, Hacettepe Üniversitesi İnsan Hakları ve Felsefi Araştırma Merkezi, Ankara: 1999, s.17.

(4) İoanna Kuçuradi, *Nietzsche ve İnsan*, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara: 1995, s.137.

(5) Arslan Kaynaradağ, *Bizde Felsefenin Kuruluşu ve Türkiye Felsefe Kurumu'nun Tarihi*, Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları, Ankara: 1994, s.8.

(6) *A.g.y.*, s.9.

(7) Betül Çotuksöken, "Felsefe Öğretimi ve Felsefi Eğitim Üzerine I ve II", *Kavramlara Felsefe ile Bakmak*, İnsancıl Yayınları, İstanbul: 1998, s.34-40.

(8) Platon, *Devlet*, Türkçesi: Sabahattin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz, Remzi Kitabevi, İstanbul: 1992, 619d.

Serdar ÜNVER

DÜŞ DÜŞE

Düş düşe dünden, eski
Yazlar daha yanımızda
Belki böyle geceyi
Geçeriz ay bulansa

Yoksa ne var yalansa
Kime diye/bildiğim
Yeter zaman tek kalsa
Yüzün öte sildiğim

Yılmaz ARSLAN

KUM SAATİ

Geldim işte. Nice sevişmeler, pençe yaraları
ve zakkum eriyikleri getirerek kanatlarımda
parmaklarınızı inciten dikenleri gösterdim
oysa ölümünüze ağlanıyordu o anda : Çöl işaretleriydi
gözleriniz. Ehramlar yaralamıştı sürüyü, kan
sızıyordu taşlardan. Babil Kulesi'nin fenerleri
sönmüş, İskenderiye Kütüphanesi milyonuncu kez yanıyor!
dedim; aldırmadınız. Bilmiyorum yüreğiniz neredeydi?

Geldim işte. Göğsümdeki ateşin tavını teninize dökerek,
bahçelerin çemeniyle bir tutamazdım ki yüzünüzün
zehiri yeşilini... Geldim işte Divân'ınıza :
Yollar boyu ölümdü yedeğimde taşıdığım.
Surların önünde vuruştuk sizinle; kim daha haklı,
bilerek... Kılıçlarının topuzu kan damlatan
bedeviler, otağ söküyorlardı...
Şeyhler hınzır kaşlarının altında, esrar çubuklarının
kirliliğinin altında altın alıp kin satıyorlardı
halka halka : Halk'a! Bir bir anlattım bunları.

Geldim işte. Getirdiklerimle örseleyerek mumdan
gözyaşlarınızı ve kumdan kalelerinizi yerle bir ederek.
Geldim işte. Küpteki suyu, tulumdaki şarabı
ve tenimdeki kılıç artıklarını ortaya dökerek.
Huzurunuzda geldim : İşte geldim, dedim...

Eteklerimde bahar, gölgemde serinlik, tükürdüm
suskunluğumu ipek urbalarınıza : Size o ışığı getirdim.
Tan atımının ketenine sesimin en kelebek şarkısını
dokudum da geldim. Dedim : Orion'um ben, artık
kovabilirsiniz kabilenizden!
Ah! eskisinden de güçlüyüm artık,
çıkıyorum karşınıza yenilgiyi öğrenmeden.

Geçtim bütün kan tapınaklarından, anafolardan, ölüm
senfonilerinden. Neşter yemiş sahtiyan'ım.
İşte geldim! Bir yanım Nil'in kabaran suyu,
Diele'nin laneti diğer yanım. Ah! kovsanız da beni
yenerek geldim ölümü, ölüm korkusunu :
Hayat bir çağlayandır artık, dökülüyor, şerha şerha
ellerimden... Peleriminde ışık, saçlarımda tarçın yağmurları,
rehberim dağlar ve kuşlar... Şimdi bekliyorum zamanını Aşk'ın

Bir *kum saati*'nin önünde; yenilmek duygusuna yenilmeden!..

Metin GÜVEN

HEVENK

Sabah güneşi gibi sarışın
Yaz yağmuru gibi esmerdi günler
Kadınlar, geveze kadınlar, sinek gibi vızıldayan kadınlar vardı
Ve hayat sanki, gölün egemenlik alanı ile sınırlıydı
Gül kokardı inekler
Çağırdılar, gitmeyeceğim
Uyusunlar çitlembik gölgesinde...

Geçmiş var mıdır?
Ve gelecek ne zaman başlar?
Ve ne kaldı geriye peykelerde uyuklayan o gülbüz çocuktan?

-Üzüm bağları
-Zeytin ağaçları
vardı.

Ve ben her gün ayrı bir eşekten düşerdim
Düşerdim masalar üzerinde oynarken beyaz kadın kollarından
sevincin kucağına.

Elim ayağım dolaşüyor
Dizlerim birbirine çarpıyor
Ve ağırlaşıyor yaralarım
Şimdi gitsem beni tanırlar mı acaba değirmende uyuklayan
kediler?

Çay yok
Kanyak yok.

(Ey örgülü saçlarıyla hevenk başlarında nöbet tutan güzel
[kızlar...])

Buralardan geçmiyor artık
Yabanördeği,
Kızılkuyruk
Ve çulluk

Ve sarı bir bulut gibi yalpalayan gezgin leylek

-Çatılar
-Dağlar
Senin olsun
Hayat benim.

Hayat benim.

Özlem SEZER

KIZIL GÜN

baktım ki, boynunun kokusu hiç değişmemiş
gerisini deşmedim, nereden geliyorsun demedim
sevgilim sevgilim, çalı endamından döşeğim benim
zemheri yaraşmış gözlerine, nasıl da tatlı ve şehvetlisin

ama ne işveli, alabildiğine kızıl bir gündü o
yağmur sonrası taçyapraklarını öptüm, serinledim
ve yüzümde kök saldı baştan çıkarıcı rengin
yaşamaktan çok düşünmek-düşlemekle geçen günlerim
ne vakit uçan bir imge, hapsolan bir düşünce görsem
her şiirin rahminde aklıma seni getirdim ilkin

OLMAK VE ÖLMEK

Halim HAYAL

“Olmak veya olmamak”; şiirsizliğin sorunu değil bu. Duyumsamanın derin ve dehşetli yansımasıdır, yani kendini, kendindeki ötekini bilmeye / bulmaya çabalamanın sonucu. Tarih içinden çıkamamış o girdabın. Tarih de girdaptır çünkü şiir ufkundan bakınca. Tarih, soluk soluğa imgeler silsilesidir hayatın. Bilgi toprağındaki sevgi ağacından şiir süren hayatın... Bizim mi değil mi, kestirilemeyen hayatın.

Bütün sanat ürünlerinin; şiir, öykü, deneme ve resmin, esas kaynağı sevgidir. Ürünlerin iç yapısı, iskeleti, çatısı, şu girift sevmeye-sevilme hallerinden kurulur. Gerekçesi, nedeni pek aranmaz... Sevmeye, sevilme, olma pasajları, olay ve felsefeyi öteki anlatım yöntemleriyle zenginleştiririp sanandırı sanatçı dediğimiz. En kaotik insan dünyası bile, o 'muamma' ikliminin en gülbüz mevsim meyveleriyle tatlandırılan armağandır. Şiir, hayata doğanın armağandır.

Doğanın algılanabilirliği tartışılmaz, sanat yapıtı açısından. Neredeyse tüm yaratım türlerinde temel harcı, sevmekle, tutkuyla karılırken, başka hiçbir şeyle, başka hayat ayrıntılarıyla eşitlenemez. Sevmenin değeri tartışılmazdır çünkü. Çünkü insanoğlunun, 'birey'in kimliğe ulaşma yolunda geçtiği aşamalar 'öteki' türdeşini anlamakla, hak vermekle, sevmekle geçerlik kazanır. Empatiyle... Yani, 'insan' olmak sevmekle örtüşür hayatta. Başkasının yerine koyduğunda kendini, sevmekle, kesinlikle başkası niyetine sevmekle ol'unur. Üst kültür kıvamında, insanî ölçütlerle; yüce anlamda.

'Olma'dan yana, 'ölme'ye karşı içgüdüsel bir eylemdir yaşamak denen uğraşı. O eylemin doğal meyvesidir, anlatımının ürünü; şiirdir. Direnç, dayanım, sabır; ne dersek diyelim belirtisi söz'le nakışlanır ancak. Zamandan öte, büyü, bambaşka bir yer aramaktır verilen gezegen atlasında. Arayışın bütün adlarıysa şiirdir, şiire 'tekabül' eder...

Canlı türlerinin kendi canını, yani bedenini, midesini, ciğerini, derisini (postunu) sevmesinin, korumasının belirtileri aynı mı acaba? Benzerlikler ne oranda? Bu tür çetrefil sorulara yanıt aramak bir deneme metninin çerçevesinde kalmaz, herhalde aşar o gayreti. Ne var ki insan merak ediyor : 'İnsan merak eden hayvandır' özdeyişini yadsımadığımızı göre... İnsan pişmanlık duyguları olan hayvandır. Duyularını dışı vuran canlıdır. Canlılığın hallerini kurcalama, eşeleme hakkı yaratabilirim dedim kendime, şiir dolayısıyla, yaratıyorum. Beynimi zorluyor işte... Güdülerini olgunlaşmış varlık, Darwin' in numunesinin son nesilden, bu çağın üyesi, insan adına.

Sözün varacağı yer, sevmenin son hali; duygunun bilinçli, dingin ve beklentisiz katı mı acaba? Oraya, olma'nın kıvamı dense denebilir herhalde. Kendi varlığında, kendi anlamında görünmez katkı sağlar sevmeye eylemi. Doyurulmuş 'ben' in haklılığı mı diye sorasın gelir. Zaman zaman sorulur da; insanlar arasındaki bağları, bağlantıları, güven ve onay düşüncelerinin / davranışlarının, reflekslerinin filizlenip boy vermesi; hayatı zenginleştirilmesi, çeşitlendirmesi, ömrü kolaylaştırıcı, benimsetici duruma getirmektedir, ki bu 'sevmek' kutsallığını içeriyor. Tüm üretilen sanatsal değerler de o kutsallıktan güç alıyor hiç kuşkusuz.

Hiç kuşku götürmez; ham'lıktan yoğrulup pişmiş'liğe, oradan da ol'maya geçiştir yaşam serüveni. Bu şiirin de yoludur. Birey (burada şair), acemi'likten, toy'luktan çırac'lığa, oradan usta'lığa evrilir. Olma'ya! Ki en belirsizi odur; 'olmak'! Şair olmak, usta olmak, bilge olmak halleri. Bence, insanoğlu için çok uzak, çok gizemli hallerdir. Bu bağlamda kendime ve hayata karşı hep kuşkucu, tedirgin ve 'çirak' konumda kalarak baktım. Hâlâ da öyleyim. Öyle

kaldığıma da yerinmiyorum. Ben sadece 'olma'ya çalışıyorum haddimi zorlayarak, 'pişme' tünelden geçtiğim savını dile getiriyorum, şiire adanmış pek çok benzerlerim gibi. Çünkü şiir yolu ölmeye hazırlık yoludur en başta. Olmak dendiğinde ölmeyi özümsemek takılıyor usuma. Nitekim şiiri de orada, o gayya bahçesinden hayata aşılatabileceğimi sanıyorum naçizane.

Şiir durumu, rastlantıyı, zamandan alıp yaşantıya aşılama gayretidir. Şair, gayretinin meyvesini, aktığı terle tartar; imgesi evrenseldir. Yerkürenin her yanında 'irlik tımı' diye bilinen, doğanın zerresindeki cevherden söz ediyoruz elbette... İnsanoğlunun içindeki kin, öfke ve kötülük canavarını etkisiz kılan, dizginleyen dürtü sevgidir. İnsan, sevgi sayesinde şiirini bulur her şeyden önce; içindeki sonsuz ilgiyle, sonsuz güzellik arzusunun diri tutmakla özüne kavuşur. Evrendeki kasırgaları, tüm yaratıcı girdaplarını okuyabilir.

Sevmenin şiiri, öyküsü, resmi sunuluyor insanlığa, yüzyıllardır sunuluyor. Yabana atılır gibi değil bu bilgi. İnsanoğlunun içindeki meleklerin ve şeytanların, durgunluğun ve çavlanların varlığı; dehşetin ve coşkunun izleri önce yazılmayla kalıcı kılınmış. Kılınıyor. Yazılmasa, resmedilmese pek çok insani incelik, olağanüstülük unutulup kalırdı başladığı yerde. O anda... İşte güzel gerekçe, meramımızın fişkırmaya noktası, şiirin atom çekirdeğinin adresi; şiirin başlangıç odağı; nedensiz, anlamsız sevgi.

Şiir sevmektir çünkü. Tutkusuz söz ölü cenindir, ve şiir her an canlı sözcüktür. Sözcüğün odağıysa yazının yüreğidir. Evet, şiir sevmektir demiştik; "Çok Sevmek Zarar Değil" o nedenle. Olmamalıdır da. İmgelerin taçlandığı sözcük bahçesi, onun cumhuriyetidir. Şairse o bahçenin doğal üyesi, bahçıvanı... Sözcük bahçıvanıdır şair. Kimliği çok da önemli değildir o nedenle; çünkü o herkeste ve hiç kimse'dir. Şiirin oluşmasına katkıda bulunan her ayrıntı, özümseyeceği 'nimet'tir. Yaşamının derinliklerine doğru 'söz' ivme kazansın yeter ki...

Ses, dize, ritim, vb. öğeler sevmeyi alkışlar, şiirin yaratım sürecinde, ki olgunlaşmadır bir adı da söz konusu sürecin. Her bahçıvan kendi bahçesine tapar, şairse bütün yeryüzü bahçelerine tapar; bütün çiçeklere, ağaçlara. Şiir en derin okyanus, en yüksek dağ gerçekliğini yansıtır dokusuyla. Şiirin dokusu 'sevmek' hallerinin karışımıyla, karmaşasıyla örülür. O doku ki, paha biçilmez anlam kumaşlarına ilmek düğümleyerek oluşmuştur. İpektir, kadifedir, şiledir... Zıbın ve kefen bezidir.

Olmak ile ölmek arasındaki mesafe kaç şiir yılı eder acaba, diye sorar; zamanı, uzamı, hayatı dert edinen insanoğlu. Şairlik hırkasını bulmuşsa. Şiir mahşerine girmişse bir kez... Kendisiyle, dönemiyle ve çevresiyle şiir adına didişendir artık. Olmakla ölmek arasındaki ışık köprüsünü yüreğinden eksik etmeden, doğanın acı-tatlı hallerine direnir. Sözcüklerle... Ancak dirimselliğin, sözcüklerden örülü bir nicelik dünyası olduğunu da bilir. Ve o nicelikte yolunu bulup 'nitelik' meyvesine ulaşırsa ancak, erincini bulur. O nedenle olmakla ölmek arasındaki en duyarlı canlı türünün 'farklı' kişisidir şair.

Bunca yorum debelenmesinden sonra çıkartılacak özet mi? Olmak da ölmek de şiire dahildir. Arada bir yerlerde buğulanan yaşamaksa; "hüzün ki en çok yakışandır bize"...

SAAT BURSA SULARI (6. Bursa Edebiyat Günleri Bildirileri)

Çıktı

İsteme Adresi : Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı, Açık Hava
Tiyatrosu Yani, Kültürpark – BURSA
Telefon : 0224 – 234 49 12 (3 hat)
Faks : 0224 – 234 49 11

SİSİP İLE YODA

Hulki AKTUNÇ

Bu yazıyı İznik’li damada adıyorum.

(I)

Bir kedim var, adı Sisip. Bütün dişi kediler gibi, evine yoğun bir biçimde sahip çıkıyor. Kediye yasak bölge yoktur evde. Mutlaka her köşe bucağı bilecek; özellikle de, o görkemli güven kaynağına, “koku arşivi”ne her şeyi kaydedecek.

Kedinin koku alma ve saklama gücü, insana oranla yaklaşık dört kat büyük...

(II)

Kediyi şaşırtmak istiyorsanız, onu alın, bambaşka bir koku dünyasının içine bırakıverin. Koku almaya yönelik 19 milyon adet sinir ucuyla, neye uğradığını bir süre şaşıracaktır. Arşivi kökten yenilemek kolay değil.

Biz de bundan birkaç yıl önce Sisip’i İznik’teki yazlığa götürdük. O dingin kedi, birden bire çıkıverdi. Sağa sola koşuşturuyor, insanların kokuları dışında hiçbir işe yaramaz olmuş arşivini yeniden kurmaya çabılıyor. Ara sıra umutsuzluğa da kapılıyor. Yorulup uyuyor, uyanıyor, gene aynı çılgın acele içinde uğraşiyor. Ama kolay da değil. İznik, Feneryolu’ndan herhalde kat kat daha çok koku içermekte, doğası, tarihi, biteyi, direyi, her şeyiyle.

Ben İstanbul’a döndüm, bizimkiler orada kaldı.

Sisip iki gün kayıplara karışmış. Yorumum, benim arımdan İstanbul yolunu tuttuğu. Çünkü kedi, yapar. Yüzlerce kilometre uzaktaki evini arayıp bulan sayısız kedi kaydedilmiştir.

Sisip, iki gün sonra yazlık eve dönüyor. Perişan halde. Neredeyse bir kova su içiyor ve derin bir uykuya dalgıyor. Uzun yolculuğu gözü yemedi ya da kimi nedenlerle fena halde korktu anlaşılın. Bir süre de İznikli olmaktan başka umarı yok.

(III)

Haldun Taner, İznikli leyleği bilgece yazmıştı. Bense Sisip’in “bizim nezdimizdeki” öyküsünü özetlemek istiyorum. Düşüm noktası İznik’te bulunan bir öykücük.

Sisip, sağlıklı dişi kediler gibi, dönemsel olarak azar, “gınav” olur. genç, güzel bir dişiyken, bir kez olsun yavru yapmasını istemiştik. Hadii, konu komşu aranıp tüyü tüyüne, donu donuna uygun erkek arandı. Bulunanlardan hiçbiri, Sisip’e uygun gelmedi. Hatta, kendisinden iki boy büyük bir erkek kediyi (Sariko’yu) doğduğuna pişman etti. Sariko, kendisini pencereden dışarı atmaya kalktıydı. Biz de işin peşini bıraktık o sıra.

Aman, İznik’te de gınav olmaz mı? Birkaç sokak kedisi, hadi biraz da arazi kedisi diyeyim, yaşıyor Sisip’e. kovalıyor onları. Ancaak, genç bir sarmana yakınlık vermiyor değil.

İkisi, saatler boyu bakışıyor, bakışıyor.
Sonunda vuslat gerçekleşiyor.

(IV)

Güz geldi. Sisip’in karnı büyüdü büyüdü. Bir cumartesi sabahı, “ante-partum kanama” (doğum öncesi kanama) başlayıverdi. Pek korktuk. O ise gurul gurul geriniyor. Veterinere götürdük. Doğum yapamazmış; sezaryen gerek. Yoksa ölmüş.

Ve bir tek yavru zuhur etti : Yoda. Sisip’in iki rahminden birisi doğuma elverişli değilmiş.

Tilkilerin ve kedilerin çevredeki fare nüfusuna uygun sayıda yavru yaptığını bilir miydiniz?

Seyhan Erözçelik, yıllar önce bir kahve falı bakmıştı eşime. Semra, o sıralar evde bir kedinin varlığını asla düşünemiyordu. Seyhan, falı şöyle bağladıydı: “Bir kedin olacak, onun da bir tek yavrusu olacak”.

Kehanet gerçekleşmişti. İşte o sütlü sarman Yoda, yaşamımıza böyle karıştı. Sisip ne denli sakın ve evci(l) ise, Yoda o denli sert bir dişi kedi. Annenin yavrusuna karşı yükümlü olduğu ilk iki aylık eğitim bitince, Sisip ile Yoda arasında iktidar mücadelesi başladı. Sisip, hep bana yakındı, müttefik olarak da beni seçmişti. Yoda ise, küçük oğlum Emrah’ı.

(V)

Mücadele zaman zaman bağışmaya çağışmaya, pençeleşmeye dönüyordu. Evin stratejik ve kışın sıcak noktaları üzerinde, hırlaşmaya dönen bir paylaşım süreci...

2000’in yaz başlarında, Emrah doktorası için yurt dışına gitti. Bundan kısacık bir süre sonra da, Yoda ortadan kayboldu. Yok, yok, yok.

Oturduğumuz daire, bahçe içinde bir apartmanın 3. katı. Semra, Yoda’nın o yükseklikten atladığına inanıyor. Olabilir : Sisip iki yıl önce bir serçeyi avlayayım derken bahçeye düşmüş, burnu kanamıştı yalnızca.

Öte yandan, nicedir gözlüyorduk: Yoda, balkonlarda, pencere kenarlarında sinsi sinsi dolaşıyor ve bahçeyi dikkatle kontrol ediyordu. Bu, firar planının hazırlık dönemi sayılabilir.

(VI)

Psikolog dostumuz, yorumladı: “Firarın altında üç neden yatıyor. Annesi daha güçlü olduğu, babası İznik doğasına ait bulunduğu ve müttefiki Emrah evden gittiği için, Yoda firar yolunu seçmiş. Gençcik dişi kedi, işin içinde bir aşk serüveni de vardır belki, kim bilir? Bu serüven de, bardağı taşıran damla.”

Kapıcı, “ben onu bahçede görüyorum,” dedi. Aaa, evet, orada. Gittik, hemen kaçtı. Hep kaçtı. Konu komşu, Yoda’nın bütün mahalleyi avcunun içi gibi ezberlediğini, dıştan herhangi bir sorunu görünmediğini söyleyip duruyorlar.

2001 başlarında, izi mizi, imi timi bellisiz oldu.

Yıllar önce bir şiirde “İzi İznik’ti” demiştim... Yoda’nın, bir İznik yolculuğu yapmak istediğini düşünebilirim. Becersin, beceremesin, oraya varsın varmasın, denemiştir derim. “İzi İznik’ti”. (...) Sür atını ahi, sincap gölgelerinden, tavşan telaşından. Göllerde karamekeler bekler, gördekler bekler, gümüşler bekler.” Peki, “Kedi Yalnızlığı”nı yazarken yanılmış mıyım acaba? Yalnız kalan Sisip’in kedilere ve kazanmışlara özgü kayıtsızlığı beni uzun süre şaşırttı.

Koordinasyon	:	Serdar Ünver (Tel : 0 535 – 398 98 16)
Yapım	:	Melih Elal (Faks : 0 224 – 442 92 14)
Katkıda Bulunanlar	:	Mustafa Durak, Hilmi Haşal, İhsan Üren...
Sahibi – Sorumlusu	:	Prof. Dr. Ali Özçelebi
Yönetim Yeri	:	324 Numaralı Oda
Baskı	:	Özsan Matbaacılık, İzmir Cad. No : 221 – BURSA
Yazışma Adresi	:	Ramis Dara, P. K. 68 16371 Ulucami – BURSA
Elektronik Posta	:	akatalpa@hotmail.com

Yıllık edebiyat dergisi Akatalpa Ocak 2000’de Bursa’da kurulmuştur.

